

СТАНОВИЩЕ

от доц. д-р Йовка Дапчева, член на научно жури за заемане на академична длъжност „ПРОФЕСОР“ в професионално направление 1.3. Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по чужд език – български), обявен от СУ „Св. Климент Охридски“ в ДВ бр.24/16.03.2018г.

I. Обща оценка на кандидата

В обявения конкурс за заемане на академичната длъжност „професор“ доц. д-р Светозара Халачева е единствен кандидат. Тя завършва специалност „Българска филология“ във ВТУ „Св. св. Кирил и Методий“ през 1983 г. През 1991 г. успешно защитава дисертация в Института за български език при БАН на тема „Синтаксисът на Пенчо Славейков“. От 1984 г. работи в Департамента за езиково обучение при СУ „Св. Климент Охридски“, като заема последователно длъжностите асистент, главен асистент, доцент. Хабилитира се през 2006 г. с труда „Глаголи със специфичен субект в българския книжовен език“. Била е ръководител на Катедрата по чужди езици, впоследствие Център за изучаване на чужди езици. Член е на Департаментен научен съвет при СУ „Св. Климент Охридски“, член на Съвета на департамента в ДЕО, председател на Изпитния борд на ALTE в ДЕО, член на редколегията на „Годишник на Департамента за езиково обучение“. От 2016 г. година е директор на Департамента за езиково обучение.

II. Обща характеристика на представената за участие в конкурса творческа продукция.

В научноизследователските търсения на доц. д-р Светозара Халачева се очертават следните главни направления, свързани с основната част от публикациите ѝ.

На първо място се открояват изследванията, свързани с преподаването на български език като чужд. В тази област авторката проучва формирането на комуникативно-речеви умения, семантизацията на лексиката, тестирането на знанията, създаването на културни компетентности, електронното и дистанционното обучение по български език като чужд и др. В публикациите в

тази сфера се изясняват теоретични въпроси от методиката и се предлагат модели за практиката на преподаване.

Особена заслуга на авторката е, че разработените концепции и методи тя прилага в конкретни практически разработки - видеоучебникът *One to one with Bulgarian* и *Електронни ресурси за обучение и тестване на знанията по български език като чужд за общи и академични цели* (модулът «Български език като чужд за академични цели»). Видеоучебникът е иновативен продукт, който предлага система за самостоятелно изучаване на български език от чужденци за нива А1 и А2. Модулът «Български език като чужд за академични цели» съдържа богато разнообразие от електронни обучителни ресурси, насочени към овладяване на морфо-синтактичните характеристики на научния стил.

На трето място, кандидатката проявява сериозен научен интерес към нови явления в съвременния български език, като проучва езика на пресата след 2000 г. - изследва промени, открива тенденции и аргументира изводи. С това дава своя принос към изследването на актуални езикови проблеми.

Изследователският интерес към иновативните методи в обучението по български език като чужд, свързан и с практическото им прилагане, се проявява особено отчетливо в монографията «Съвременни подходи при обучението по български език на чужденци и на българи в чужбина».

Трудът съдържа четири глави: «Дистанционно обучение по български език като чужд за общи цели», «Електронни дидактически материали (ЕДМ) в обучението по български език като чужд», «Обучението по български език в чужбина», «Примерен модел на електронен дистанционен курс по български език като чужд (нива А1 и А2)».

В първа глава се разглеждат характеристиките на дистанционното обучение по български език като чужд – неговата същност, етапи, задачи, цели. Извършен е задълбочен сравнителен анализ на присъствената и дистанционната форма на обучение по български език като чужд.

Ценен принос е прилагането на таксономията на Блум при определяне на образователните цели на познавателната дейност в дистанционното обучение. Постигане на труда е, че таксономията се използва в предложения модел на обучение при представянето на всяка урочна единица. Например в етапа за усвояване на езиковия материал се препоръчват упражнения за реализиране на когнитивните умения за разбиране, прилагане, анализ и синтез.

Друг положителен момент в изследването е, че се прилагат теоретичните принципи на Милър за възприемане на информацията, като се предлагат няколко

типа задачи за тяхната реализация. Тези принципи се разглеждат и в светлината на дедуктивния и индуктивния метод при работата с текст.

На електронните дидактични материали е посветена втора глава. В нея е предложена система от езикови задачи за усвояване на лексика и граматика. Заслуга на изследването е, че са разработени различни типове задачи за всеки познавателен процес (по Блум). По този начин дадено упражнение се обвързва с конкретно когнитивно умение, при което се постигат по-ефективно целите на обучението.

В изследването са представени и задачи, насочени към формиране на комуникативно-речевите умения четене, слушане, говорене, писане за нива А1 и А2. За всяко от уменията са разработени разнообразни типове задачи, които водят до успешно овладяване на уменията.

Трябва да се отбележи, че както научното изясняване на проблемите, така и богатството от задачи може да служи за теоретично и практическо ръководство за създаване на електронни учебници и помагала. Необходимо е също да се подчертае, че за пръв път в научно-методическата литература се предлагат модели на възможни трансформации на упражненията от учебници по български език като чужд с цел провеждане на дистанционно обучение.

Предмет на проучване в III глава е работата по новия модул „Български език като втори“ в програмите по български език и литература за обучението, организирано в чужбина. Приносен характер имат разработените насоки за обучение по дадения модул на учениците в т. нар. неделни училища. Предлагат се оптимални решения на методически проблеми при съчетаването на модулите „Български език като втори“ и „Български език“. Разработените модели за работа с двата модула са едни от първите в нашата методическа литература. Използването на представените модели би довело до оптимизирането на обучението по български език на българските ученици зад граница.

В IV глава е предложен модел на дистанционен курс по български език като чужд за общи цели – от нулево ниво до ниво А2. Той представлява стройна система за обучение със сериозна научно-практическа стойност. В курса се откроява единството между постиженията на традиционното обучение по български език като чужд и иновативните подходи. Авторката използва умело възможностите на новите технологии, прилагайки принципите и методите на дистанционното обучение. Проявява се ясно съчетанието между дълбокото познаване на теоретичните постановки и богатия опит на преподавателя. Предложените електронни дидактични материали са солидна база за формиране на комуникативно-речеви умения.

В резултат на направената преценка може да се заключи, че книгата «Съвременни подходи при обучението по български език на чужденци и на българи в чужбина» е едно от най-задълбочените и цялостни изследвания в областта на електронното и дистанционното обучение по български език като чужд.

Заключение

Представената научна продукция, откритите приноси с теоретична и приложна значимост ми дават основание да препоръчам на почитаемото научно жури да подкрепи кандидатурата на доцент д-р Светозара Халачева за заемане на академичната длъжност «ПРОФЕСОР» в професионално направление 1.3.Педагогика на обучението по... (Методика на обучението по чужд език – български).

25.07.2018г.

Член на журито: доц. д-р Йовка Дапчева